



İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Cilt: 6, Sayı: 1, 2017
Sayfa: 602-611

Received/Geliş: Accepted/Kabul:
[07-03-2017] – [20-03-2017]

Türk Modernleşmesi'nin Bir Projesi: Modern Türk Müziği

M. Revnak YENĞİ

Yrd.Doç.Dr., Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Asst.Prof., Kocaeli University State Conservatory
revnakyengi@gmail.com

Öz

Bugün daha çok Çağdaş Türk Müziği olarak anılan müzik türünün, Türk Modernleşmesi'nin doğal bir sonucu olduğu düşünülebilir. Modernleşmeye ilişkin tüm sorunlar, söz konusu müzik türünün sorunlarında da etkilerini göstermektedir. Türün isimlendirmesi içerisinde yer alan "çağdaş" sıfatı, nesnel anlamı ile modernlik teriminden kendi içine sızan değerler anlamında netliğini yitirmiştir. Bu nedenle bu müzik türüne ilişkin kavramlaştırabilme sorunları ortaya çıkabilmektedir. Çağdaş Türk Müziği bugün Türkiye'de üretilmekte olan her tür müziği kapsayan bir başlık olurken, "Türk Müziği" genel başlığı altında yer almaktadır. Türün anlaşılabilmesi, değerlendirilebilmesi ve üretilebilmesi noktasında isminin bünyesinde taşıdığı nesnellığe işaret edilebilir. Ancak "çağdaş" sıfatının güncel olanı ifade etmesi de kavramın hareketliliğini beraberinde getirdiğinden, bugün ve sonrasında "modernlik" kapsamı ötesinde anlayışları da içerebilmektedir. Bu çalışmada "modern" ve "çağdaş" sözcüklerinin kullanımı noktasında ortaya çıkan kavram karmaşasına örneklerle değinilerek, söz konusu kavram karmaşasından etkilenen bir tür olan "Çağdaş Türk Müziği"ne yönelik olarak, bu türün oluşum dinamiklerine de işaret eden bir isim önerisi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Modern, modernleşme, Türk Modernleşmesi, çağdaş, Çağdaş Türk Müziği.

A Project of the Turkish Modernization: Modern Turkish Music

Abstract

The music genre, today known as the Contemporary Turkish Music, has been formed as a result of ongoing Turkish modernization. Having an objective sense, the term "contemporary" that is used to name the genre has lost the distinctness of its significance, with the values seeped into its definition from the term "modernity". Accordingly, some conceptualization problems may come up related to the music genre. Word of "Contemporary" which is used in the "naming of "Contemporary Turkish Music" led to incomprehensibility and it doesn't attribute to objective qualities that will enable the conceptualization within the naming of the genre, it doesn't characterize the genre in a correct way. However, since the term "contemporary" expression updated brings about its mobility, today or later it can also include all the conceptions other than scope of modernity. At this point, it is deemed necessary to make a change in the denomination of the "genre".

Keywords: Modern, modernization, Turkish modernization, contemporary, Contemporary Turkish Music.

Giriş

Terimlerin doğru kavramlaştırılmaları çeşitli alanların isimlendirilmelerinde açıklığı beraberinde getirir. Aksi durumlarda ise kullanıldıkları isimlendirmeler içerisinde algısal bir zaafa neden olabilmektedirler. "Çağdaş Türk Müziği" isimlendirmesinde yer alan "Çağdaş" sözcüğü de zaman içinde farklı algılara neden olan anlam yüklemelerine maruz kalmıştır.

"Çağdaş" terimi sosyoloji alanında "modern" ile eş anlamlı kullanılabilir. Kavram olarak "modern" bu alanda "çağdaş" kelimesi ile ifade edilebilmektedir. "Çağdaş" bir terimdir ve terimin anlamlandırılmasının "modern" ile aynı olduğu düşünülmektedir. "Modernleşme" olgusu dilimize "çağdaşlaşma" olarak çevrilebilmektedir. Yani "çağdaş" terimi, "terimler bir konuya ilişkin özel ve belirli anlamı olan sözcüklerdir" açıklaması itibarıyla "modern" olmaktadır. Sözlük anlamıyla çağdaş: "1. Aynı çağda yaşayan 2. Bulunulan çağın anlayışına, koşullarına uygun olan, muasır" olarak açıklanmıştır. "Modern" ise aslında daha geniş kapsamlı bir terimdir, aynı sözlükte anlamı: "Çağcıl" olarak açıklanmaktadır. "Çağcıl" ise insan için "Zamanın yeniliklerini benimseyen, modern, asri" olarak tanımlanabilmektedir. Herhangi bir şey, hem modern, hem de çağdaş olabilir ve tersine "çağdaş" ama "modern" olmayabilir. "Çağdaş Türk Müziği" isimlendirmesindeki "çağdaş" sözcüğünün anlamı türe yönelik ismin açıkça kavranabilmesi noktasında net olamamaktadır.

Müzisyenler arasında da "Çağdaş Türk Müziği" isimlendirmesi farklı kavramsallaştırıldığı için bazı anlamsal karışıklıklara neden olabilmektedir. Kimi besteci ve yorumcular arasında bile bu kavram karmaşasının etkileri gözlenebilmektedir. Örneğin besteleme çalışmaları da olan, keman sanatçısı Cihat Aşkın: " 'Çağdaş Türk Müziği' belli bir tarz ise bugün Türk Beşleri'nin yazdığı müziklere de 'Çağdaş Türk Müziği' deniliyor, ben buna karşıyım. Onlar artık 'çağdaş' değiller ve 20. yüzyılda kaldılar. 1930-40'larda verilen eserler 'çağdaş' olarak değerlendirilemez" ifadesini kullanmaktadır (Aşkın, 2011).

Bu yanıt içerisinde "çağdaş" terimine olarak "yeni" anlamı yüklenmiştir. "Yeni" zaman içinde yaşanan bu kavramlaşma içinde zaman içinde eskiye dönüşen bir olgudur. Aşkın'ın saptaması bu noktada doğru görünmektedir.

Müzikolog Yılmaz Aydın, "Türk Beşleri" isimli çalışmasının sonuç bölümünde: "... Beşler, 'yeni Türk Müziği'ne batılı bir boyut ve müzik dili kazandırmıştır' demektedir. Bu söylemde Türk Beşleri'nin başka bir eskiye göre daha yeni, ancak ileriye yönelik ucu açık bir "yeni" yi oluşturduklarından söz edildiği anlaşılmaktadır. Bu bakış "Çağdaş Türk Müziği" isimlendirmesindeki kavramlaştırmaya daha yakın görünmektedir. Aydın:



"Türk Beşleri günümüz Türkiye'sinin ilk çağdaş besteci kuşağıdır" derken, "çağdaş" terimi ile değişen sosyal bir durumun da altını çizmiş olmaktadır. Bu noktada kullanılan "çağdaş" sözcüğü, "aynı çağda yaşayan" şeklinde açıklanan anlamından daha geniş bir anlamlar dizisine sahiptir (Aydın, 2003:170)

Besteci Çetin Işıközlü' nün "Çağdaş Türk Müziği" isimlendirmesindeki "çağdaş" sözcüğünün anlamına ilişkin yorumu şöyledir: "Uygarlığı alıyorum, gerçek insanlığı ve çağdaş olmanın büyük bir hadise olduğunu anlıyorum". (Işıközlü, 2011) Işıközlü de "çağdaş" teriminin algısında olumlamaya rastlıyoruz. Bu noktada "modernlik" ya da "modernite" terimlerinin anlamlarının Türkçe'de "çağdaş" sözcüğüne ithal edilişi görülebilmektedir.

Aslında "çağdaşlaşma", Cumhuriyet için modernliğe varmaktır ancak; "çağdaşlık" anlam olarak "modernlik" demek değildir. Bu noktada "çağdaşlık" bulunulan zaman kesitinin içinde genel olarak kabul gördüğü düşünülen her alanda belirleyici olan anlayışlar bütününe işaret etmekte ve olumlanmaktadır. Türkiye'de "çağdaşlık" anlayışı da modernliğe işaret etmekte ve onu hedeflemektedir. "Çağdaş Türkiye" ise modernliğe ulaşmış ve onu içselleştirmiş Türkiye olmaktadır.

"Modern", "Çağdaş" Terimleri ve Kavramsal Karmaşası

"Modern" ve "çağdaş" sözcükleri birbiri yerine kullanılabilen ve birbirlerinin karşılığı olarak verilmektedir. Örneğin, Ömer Demir ve Mustafa Acar imzalı "Sosyal Bilimler Sözlüğü"nde "modern" sözcüğünün karşısında "çağdaş sözcüğüne bakınız" ifadesine rastlanmaktadır.

Besteci ve müzikolog Yalçın Tura "çağdaş nedir?" sorusuna cevaben: "Çağdaş, ne demektir? Çağ, burada, zaman karşılığı kullanılıyor. Çağdaş, zamanda eş, zamandaş mı demek? Buna asri diyebilir miyiz? Ya da modern? Öyle sanıyorum ki, çağdaş sözcüğüyle, bunlardan daha fazla bir şeyler söylenmek isteniyor. Belki de, günümüze yakışan, günümüzün en ileri, en yenilikçi anlayışına uygun düşen... Hatta biraz da ilmi bilimsel bir şey, zira çağımız bilim çağı olarak düşünülüyor"(Tura 1988: 64).

Tura yazısının devamında: "Acaba çağdaş'la kast etmek istediklerimiz, yalnız bu günle, bu anla sınırlı kalmayıp, geçmiş, yarını da kapsayan ve bütün zamanlar için geçerli, hatta zaman dışı olanı, ideal olanı da içine almıyor mu? Zira çağdaş, sadece hal-i hazır değil de, bu gün ulaşılabilecek, en iyi ise bu aynı zamanda, her zaman ulaşılabilecek en iyi değil midir?" (Tura 1988: 84).

Tura, "Çağdaş" sözcüğüne, "klasik" sözcüğüne yüklenmiş olan anlam ile yaklaşmaktadır. Yazı "çağdaş, anlık olanı aşıp ebedi olana, ideale ulaştığı zaman en iyidir" sözleriyle bitmektedir. Varılan nokta çağdaş sözcüğüne yüklenilebilecek anlamların tümünden farklı olabilmektedir. Bestecilerin üretim



yaptıkları türe ilişkin isimlendirmede yer alan "çağdaş" sözcüğünün sorunlu kullanımına yaptıkları vurguları gözlemleyebilmekteyiz.

Muammer Sun' un türün ismi içerisinde yer alan "çağdaş" sözcüğüne ilişkin yorumu şöyledir:

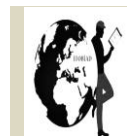
"Aynı çağı paylaşmak gibi bir sözlük anlamı var. Ancak konumuz olan müzik açısından bakarsak, bir kişi bir halk türküsü besteleyebiliyor, o da "çağdaş" sayılacak mı? İlhan Usmanbaş bir dünya çağdaşıdır ancak, türküyü yakıcısı Neşat Ertaş da çağdaş mıdır? Evet, çağdaştır, çünkü bu çağda yaşıyor. Dolayısıyla, eğer sözlük anlamlarına bakarsak terimler yetersiz kalıyor. "Çağdaş" sözcüğü çok farklı şeyleri kapsadığı için anlamı bulanıklaştırıyor..." (Sun, 2011).

Sun, "çağdaş" sözcüğünün zamana ilişkin anlamına vurgu yaparken, kapsamının çok fazla genişlemiş olduğunun ve sözcüğün bu yönüyle türün kavramlaştırılmasına hizmet etme niteliği taşımadığının altını çizmektedir.

"Çağdaşlık" teriminin bünyesinde "ilericilik" kavramını taşımakta olduğu algısı var. Yani, çağdaşlığa farklı düşünce biçimlerinden "iyi" ya da "kötü" olarak değer atfedilebilir olsa da, benim için sadece bir zaman dilimi olup, bir ilericilik, gericilik, sağcılık, solculuk ifade etmez. Çağdaşlık, yaşadığımız zaman diliminde şekillenmiş toplumsal ereklerle uygun olabilmek şartıdır. Bu aşamada edindiğimiz pozitivist birikimlerin de olduğunu görüyoruz. Bu birikimlere siyasi bir anlam yüklememekle birlikte, çağdaşlığı, insanın, hukukun, insani değerlerin, ahlakın, hümanitenin ulaştığı ve en yüksek derecede yaşanabilir olup anlaşılabilirliği bir kavram olarak algılıyorum. Onu gericilik veya ilericilik kavramlarından ayırarak, insanoğlunun ulaştığı en yüksek medeniyet zirvesinde yaşadığı durum olarak niteliyorum. Biçimsel açıdan baktığımızda da; bugün hem geleneksel kurallara uygun, hem de uygun olmayan çok çeşitli yazı biçimlerine rastlayabiliyoruz. Bu büyük çeşitlilik içerisinde birbiri ile uyumlu ya da uyumsuz olabilen birçok yapı var. Bütün bu izleri taşıyan ve bugün insanın ürettiği tüm biçimsel değerlerin nefes alabildiği bir ortam anlıyorum çağdaşlıktan (Aşkın, 2011).

Aşkın, "çağdaşlık" terimine yüklenmiş olan "modernlik" terimi kaynaklı değerlere vurgu yapmaktadır. Gerek "hümanizm" ve "pozitivizm" gibi olgulara, gerek "ilericilik" anlayışının sözcüğün algısında yer almasına yapılan vurgular "çağdaş" sözcüğüne "modernlik" teriminden sızmalar olduğunun saptanmasına yardımcı olmaktadır.

Ertuğrul Bayraktar'ın Çağdaş Türk Müziği isimlendirmesindeki "çağdaş" sözcüğüne ilişkin yorumu ise şöyledir: "Biliyorsunuz dilde ne algıladığımız önemlidir. Örneğin; modernleşme ve çağdaşlaşma arasındaki fark nedir diye soracak olursanız, biz "modern" olanı daha çok teknolojik, "çağdaş" olanı da düşünsel alanda bir değişim gibi anlarız. Bunda da bir gerçeklik payı vardır ve bunu unutmamak gerekiyor. Ancak, "çağdaş" sözcüğü daha önce değindiğim gibi, toplumun bir durumdan başka bir duruma geçtiği anı vurgular diye düşünüyorum" (Bayraktar, 2011). Bayraktar'ın "toplumun bir



durumdan başka bir duruma geçtiği anı vurgular" ifadesi terimin "modernleşme" olgusu ile olan ilintisine işaret etmektedir.

Çağdaş ve Modern

"Çağdaş" ve "modern" sözcüklerinin birbirleri yerine kullanılması, barındırdıkları kavramlar sebebiyle algısal yanılgı yaratmaktadır. "Modern" en yalın hali ile "yeni" demektir ve içerisinde "eski" olanın ötesinde, karşısında bir konumlanışa işaret eder. Evrimci bir "ilerleme" ye değinir ve daha gelişmiş olana işaret eder. "Çağdaş" en yalın hali ile aynı çağı paylaşma anlamını içerir. Sözlük anlamı ise "aynı çağda yaşayan" ve "bulunan çağın anlayışına, koşullarına uygun olan, muhasır" demektir. "Çağdaşlaşmak", "çağın tutumuna, anlayışına uymak", "çağcıl" ise (insan için) zamanın yeniliklerini benimseyen, modern, asri" demektir. "Modern" ise "çağcıl" olarak tanımlanmaktadır (Türkçe Sözlük, 1985:289). "Modern" olan, uzunca bir sürecin sonunda elde edilmiş bir anlayışa, yaşamın her alanında belirleyici olmuş bir özgün olgular bütününe işaret eder. "Çağdaş" ise bir anlamda "moda" dır. Hareketli bir kavrama sahiptir, değer ve anlayışları "modern" in tersine nesnel koşullara göre sürekli değişir. Örneğin post-modern tutum bugün kimi kesimlerce çağdaş bir anlayış olarak değerlendirilirken, "modernlik" geride ve çağdaşlığın dışında bir tutum olarak da değerlendirilebilmektedir. Codex Cumanicus (Kodeks Kumanikus), Kıpçak Türkleri' nden (Kumanlar) 14. yüzyılda İtalyan ve Almanlar tarafından derlenmiş iki bölümlü bir yapıt olup, günümüzdeki halini 13. yüzyıl ortalarından 14. yüzyıl ortalarına kadar yaklaşık 100 yıllık bir süre zarfında almıştır. İçerisinde Latince-Farsça-Kıpçakça sözlük barındırır. Ercilasun (Ercilasun, 2010:382) , bu kaynakta "çağdaş" sözcüğünün Moğolca "zaman, devir, bir hükümdarın yönetim süresi" anlamına gelen ve Türkçeye "çağ" olarak giren "çağ/çağala" nın sonuna ortaklık ve paylaşım ismine dönüştüren "daş" ad eki gelmesi ile "arkadaş, yandaş, yurttaş, özdeş" sözcükleri gibi oluştuğunu saptıyoruz. Devlet matbaasında 1935 yılında basılmış olan Osmanlıcadan Türkçeye Cep Kılavuzu'nda ise çağdaş sözcüğü "muasır" olarak tercüme edilmektedir. Bu noktada nesnel olarak "çağdaş" sözcüğü aynı çağın paylaşılmasına atıf yapmaktadır. Kapsadığı anlayış ve değerlerin hareketliliği sözcüğün kavramından ayrı değerlendirilememektedir.

Modern sözcüğü, modernlik ya da modernite, modernizm ve modernleşme gibi kavramlara köken olur. Türkçe'de "çağdaş" modernin, "çağdaşlaşma" modernleşmenin, "çağdaşlık" ise modernlik ya da modernitenin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Çağdaşlık "aynı çağı paylaşma" ya da "çağın değerlerine uygun olan" anlamının dışında modernliğin karşılığıdır. Bu durum kavram ve sözcüklerin kullanım pratiklerinin birbirini karşılamaması nedeni ile kavram karmaşasına neden olmaktadır.



"Ne kadar modern bir tavır" ya da "ne kadar çağdaş bir tavır" denildiğinde farklı durumlar ifade edilmiş olmaktadır.

Eğer bunu bir örnek ile açıklamak gerekir ise: Küresel ısınma ve iklim değişikliklerinin getirmiş olduğu yıkımlara karşı "Kyoto Protokolü", ülkelerin küresel ısınma ve iklim değişiklikleri ile mücadele için zararlı gazların atmosfere salınımlarını kısıtlanmasını içeren bir anlaşmadır. Bu anlaşmanın imzalanması ve uygulanması anlamına gelecek olan "onaylama" da şüphesiz ülkeler açısından çağdaş bir tavır olarak görülecektir. Modernleşmeyi sürdüren Türkiye bu anlaşmayı hem imzalamış hem de onaylamışken, Batı modernliğinin II. Dünya Savaşı sonrası merkezi olan ABD anlaşmayı imzalayan, ancak onaylamayan tek ülke olarak bize "modern" bir ülkenin kimi noktalarda "çağdaş" bir tutum içinde olamayabileceğini göstermektedir. Burada "çağdaşlık" değer yüklemelerinden uzak günün nesnel koşullarını dikkate alan bir anlayışa işaret eder. Değerler ise "modernlik" içerisinde kodlanmıştır. Örneğin, evrimci bir ilerleme anlayışı, sekülerlik ve pozitivizm bu değerlerin merkezindedir.

Modern sözcüğü ve kavramı, çağdaş sözcüğünün kavramı içerisine sızmıştır. Yabancı kelimelerin Türkçeleştirilmesi'nin neden olduğu bu sızma da terimin kavramının açıklığını kaybetmesine neden olmuştur. Örneğin; C. E. Black' in "The Dynamics of Modernization" adlı çalışması Türkçeye "Çağdaşlaşmanın İtici Güçleri" olarak çevrilmiştir ve elimizdeki baskı 1986 yılına aittir. Kitapta, yazar modernleşme sürecine ilişkin çeşitli olgularını konu etmektedir ve dolayısıyla beraberinde "modernleşme", "çağdaşlaşma" olarak nitelenmiş olmakta, modernliğe ilişkin tüm anlayış, erek ve değerler çağdaşlık sözcüğünün kavramına aktarılmaktadır. Artık "çağdaş" denildiğinde "modern" kökenli terimlerin bünyesinde taşıdığı anlayış ve değerlerin adeta gizil birer simge olarak sadece sezinlenebildiği bir duruma varılmıştır. Türk Modernleşmesi'ni nesnel bir durumdan çok tam anlamıyla içselleştirilmiş bir kimlik unsuru olarak gören kesimler için "çağdaşlık" bir kutsallığı çağırıştırır iken, Türk Modernleşmesi karşısında daha muhafazakâr bir tavır takınan kesimler için, kimlik değerlerine bir saldırı olarak algılanmaktadır. Dolayısıyla "çağdaş" sözcüğü aslında kavramsal yapısında taşımadığı anlamlar ile bezenmiş görünmektedir.

Modern Türk Müziği'nden Çağdaş Modern Türk Müziği'ne

Çağdaş Türk Müziği, Türk Modernleşmesi'nin sonucu olarak, Geleneksel Türk Müziği'nin (Divan Müziği ve Türk Halk Müziği) kendi nesnellığı içerisinde geçirdiği dönüşümlerden ayrı olarak değerlendirilmesi gereken bir oluşa işaret eder. Dolayısıyla bünyesinde kaçınılmaz olarak modernliğin değerler bütünü'nün unsurlarını barındırır.

Cumhuriyetin ilanının ilk yıllarında, Osmanlı İmparatorluğu döneminden önce askeri alanda filizlenerek zaman içinde diğer bazı alanlarda da kendini gösteren Türk Modernleşmesi bir ivmelenme yaşar ve bireylerin



anlayışlarının modernlik nitelikleri edinmeleri amacına yönelik çabaları da içeren bir dönüşümü daha kapsamlı olarak destekler. Modernlik, çağdaşlığın bir ereği olarak kabul edilmekte ve Modern Türkiye'nin inşasına hız verilmektedir. Türkiye'nin çağdaşlığın bir gereği olarak modernleşmesi birincil amaçtır ve bu doğrultuda Cumhuriyet Devrimleri uygulamaya koyulmuştur. Türk Modernleşmesinin bir unsuru olarak Modern Türk Müziği'nin inşası da gündeme gelmiştir. Modern Türkiye ve Modern Türk Toplumunun müziği olarak Modern Türk Müziği hedeflenmiştir.

1928 yılında Halil Bedi Yönetken, Hayat dergisindeki yazısının çeşitli yerlerinde konumuzla ilgili "modern" sözcüğünü kullanmıştır: "... acaba Türkler yeni medeniyetin yeni unsurlarından nasıl ve ne dereceye kadar istifade ettiler ve ne şekilde modern bir Türk san'atı vücuda getirdiler diye, Türk modern (!) eserlerini görmeğe gelen ecnebiler önünde ve gözleri her an üzerimizde olan garb san'at dünyası huzurunda, bu işin memlekete ve memleketin medeniyet siyasetine su-i kasdda bulunmuş olmasıdır..." (Türkçe Sözlük, 1985:289). Halil Bedi Yönetken, 1928 yılında "Hayat" dergisindeki bir yazısında yeni toplumu temsil edeceğini düşündüğü müziğe değinir. Bu yazıda "modern" teriminin Türk Sanatı için bir erek olarak belirlendiği izlenebilmektedir. Modern olma niteliği Türkler için "yeni medeniyetin yeni unsurlarını" ifade etmektedir. " ... O gün Türk modernizmini görmeğe gelen Paul Egert gibi ecnebi san'atkarlara öğünerek, kemal-i fahr ve gururla: 'Bu dinlediğiniz klasik Türk musikisi, bu da modern Türk muzikasıdır' denilmiştir... Dünkü medeniyet hayatının yadigâr ve mahsulü olan alaturka musikisi karşısında 'modern' Türk musikisi demek, yeni medeniyet tekniğinin vasıta kılındığı san'at demektir..." (Tebiş, Kahraman, 2012, 121).

Henüz 1928 yılında Türk Modernleşmesinin tüm toplum kurum ve kesimlerinde harekete geçirilmesi demek olan ve Cumhuriyet'in ilanı ile başlayan süreç müzikte de yaşama geçirilmek istenmiştir. Modernleşme olgusu ile paralelliği doğrultusunda, "modern" sözcüğü kullanılarak bu niteliğe atıf yapıldığını saptamak mümkündür".

"Müzik Görüşleri" isimli derginin 11 Haziran 1952 tarihli sayısında Şükrü Tahirgil' in "Orta Öğretim Okullarının Diskotek Meselesi ve Hal Çareleri" isimli yazısında "Modern Türk Müziği" isimlendirmesi bugün "Çağdaş Türk Müziği" olarak nitelenen türü işaret etmektedir.

"Halbuki bizim okullarımızda kuracağımız diskotekte örnek olarak kullanılmak üzere başlıca şu türden eserler bulunmalıdır:

- a) Klasik batı müziğine ait plaklar;
- b) Divan müziğine (klasik veya tarihi demiyorum) ait plaklar;
- c) Modern Türk Müziğine ait plaklar



- d) Türk Halk Müziğine ait plaklar,
e) Milli ve tarihi marşlarımıza ait plaklar...

İşte okullarda başlıca bu beş gruptan en az ne gibi eserlerin bulunması gerektiğini Bakanlığın kuracağı bir komisyonun tayin ve tespit etmesi çok daha esaslı ve yerinde olur... (Tahirgil, 1952: 7).

1928 yılında Yönetken' in kullanımından sonra, 1952 yılında "Modern Türk Müziği" isminin yeniden "Çağdaş Türk Müziği" olarak anılan türü nitelemek için kullanıldığı görülebilmektedir. Modern müziğin, Batı Müziği Tarihi'nde 20. yüzyıl başlarından 1970'li yılların ortalarına kadar olan bir dönemi kapsadığının altını çizerek, "Opus" isimli aylık müzik dergisinin 1963 yılı 6. Sayısına ait bir yazıdan aktaracağımız bölümde "modern" in salt "yeni" anlamında bir kullanım ile bir soruna kaynaklık ettiğini görebilmekteyiz. Bu yazı "modern müzik nedir ve niye başlangıçta kimse tarafından sevilmez?" başlığıyla, John Tasker Howard ve James Lyons tarafından kaleme alınmış ve Filiz Ali tarafından Türkçeye çevrilmiştir:

'Modern' sözcüğü, yerine göre değişebilen bir sözcüktür. Bu sözcük eğer yaşadığımız anı, içinde bulunduğumuz şu günleri belirtiyorsa birkaç yıl evvel 'modern' olan bir şey için kullanılamaz. Şehirlerarası telefon yakın zamana kadar Modern'di, fakat telefonun kendisi, çağımızın ortasındaki yeni kuşak için ilk defa 1900 yılında ortaya çıkmış ve artık eskimiş bir buluştur. Ama içimizde bu buluşa tanıklık etmiş bazıları için haberleşmenin en modern yolu olarak kabul edilir hala.

'Modern' terimini dinleyicinin kişisel görüşünden ayırarak açıklamak gerekecek burada. Eğer 'modern' sözcüğünün sözlük anlamını alırsak, bu sözcük şu anda yaratılan her şeyi içine alır ve çağdaş sözcüğü ile karıştırılmış olur. Çağdaş eserlerin hepsini modern kabul edersek, büyük bir çelişmeye düşeriz; çünkü bu eserlerin çoğu eskiye dayanan stil ve düşünüş içerisinde yazılmışlardır. Demek ki bir eserin modern olabilmesi için yenilikten başka özellikleri de olması, stil ve malzeme yönünden alışıla gelmişten ayrılması gereklidir.

Açıkçası, bu yazıda 'modern' diye adlandıracağımız müzik, eski türlerden ayrılan ve kolayca kabul edilemeyen cinsten müzik olacaktır. Geçen ay kadar yakın bir zamanda yazılıp da hala modası geçmiş, eski türde olan eserler bizi ilgilendirmeyecek. Bu terim epey lastikli olduğundan tarihin her çağındaki 'modern' müzik ile ilgileneceğiz. Mozart, 18. yüzyılın sonunda modern müzik yazdı, öyleyse bir Mozart ile ilgileneceğiz; ama Bay X, 20. yüzyılın ortasında Mozart gibi müzik yazıyorsa kafamızı onunla yormaya değmez..." (Ali, 1963: 3).

Bu yazıda dikkat çeken nokta her yapıtın yepyeni olan bir niteliği barındırmasının "modern" i karşıladığına olan vurgudur. Bu daha çok müziğin biçimsel gereçlerinin kullanımı ile ilgilidir.

Yazıda, "eğer 'modern' sözcüğünün sözlük anlamını alırsak, bu sözcük şu anda yaratılan her şeyi içine alır ve çağdaş sözcüğü ile karıştırılmış olur.



Çağdaş eserlerin hepsini modern kabul edersek büyük bir çelişmeye düşeriz; çünkü bu eserlerin çoğu eskiye dayanan stil ve düşünüş içerisinde yazılmışlardır" denmektedir ve bu noktada "çağdaş" ile "modern" in aynı anlama gelen sözcükler olarak görülmediğini anlıyoruz. "Çağdaş" sadece zamansal açıdan varılan son noktaya atıf yapmaktır. Her çağdaş yapının modern olarak kabul edilemeyeceğinin vurgulanıyor olması bu algıyı açıkça ortaya koymaktadır. Dolayısıyla açık bir biçimde "modern müzik" nitelemesi üretimde modernist bir tutumu, "çağdaş" nitelemesi ise zamana ilişkin bir "yeni olma" haline vurgudur.

"Çağdaş Türk Müziği" ismi zamansal açıdan bugüne ait olan Türk Müziği'ne işaret eden bir niteleme barındırıyor. O halde ilk kuşak bestecilerimiz artık çağdaş değildiler ve dolayısı ile "Çağdaş Türk Müziği" türü kapsamında değerlendirilemezler. Oysa Cumhuriyet döneminin ilk kuşak bestecileri bugün "Çağdaş Türk Müziği" türü kapsamında değerlendirildikleri gibi bu türün öncüleri arasındadırlar. O halde iki sorun söz konusudur; birincisi "Çağdaş Türk Müziği" olarak isimlendirilen türün doğru biçimde kavranabilmesi açısından oluşum dinamiklerine işaret eden bir isimlendirme, ikincisi ise bugün üretilmekte olan bu tür kapsamında değerlendirilebilecek yapıtların da bu isimle işaret edilebilmesidir.

Modern Türk Müziği ve Çağdaş Modern Türk Müziği

Herhangi bir olgu hem modern, hem de çağdaş olabilmektedir. Modernlik kendini meydana getiren unsurların uzun bir süreç sonunda oluşturduğu bir durum, bir tutum ve bir anlayış olup, kendi içinde çeşitli dönüşümleri de barındırmaktadır. Örneğin post-modernizm bazı düşünürler açısından modernliğin karşısı ve sonlandırıcısı iken, kimi düşünürler için modernliğin devamı olup bitmemiş bir projedir. Bu bağlamda Talcott Parsons, çağdaş ve modern' bir duruma işaret etmek için doğal olarak bir arada kullanmıştır: "... Ona göre, çağdaş modernliğin yeni lider toplumu Amerika'ydı" (Altun, 2011, 76).

. Bu alıntı, Türkiye'de çağdaş ve modern terimlerinin bir arada kullanılmalarının, birbirleri yerine hatalı kullanımlarından dolayı çekince yaratabileceği düşüncesi ile yapılmıştır ve çağdaş sözcüğü bir sıfat olarak modernliği tanımlamaktadır; "çağdaş modernlik".



Sonuç

Bu bağlamda, bugün "Çağdaş Türk Müziği" olarak anılan türün, gerek kendi tarihsel nesnellliğini ve bu nesnellüğün kendisini şekillendiren düşünsel alt yapısını, gerek Uluslararası Sanat Müziği tarihi içerisinde "Modern Müzik" olarak isimlendiren dönemi hem biçimsel olarak hem de tarih dilimi itibarıyla yansıtması nedeniyle "Modern Türk Müziği" olarak isimlendirilmelidir. Bugün üretilmekte olan "Modern Türk Müziği" nin de "Çağdaş Modern Türk Müziği" olarak isimlendirilebilir. "Çağdaş Türk Müziği" ise bugün Türkiye Müzik Ortamı" nda üretilen her türlü müziği niteleyebilecek bir başlıktır. Bu bağlamda, Modern Türk Müziği ve Geleneksel Türk Müziği'ni de kapsayan genel başlığın "Türk Müziği" olması gerekmektedir.

Kaynakça

- Aşkın, Cihat, Kişisel Görüşme, İstanbul,2011.
- Ali, Filiz, "Müziğin Tarih Boyunca Önemi ve Fonksiyonları", Opus Aylık Müzik Dergisi, s.3, 1963.
- Altun, Fahrettin, "Modernleşme Kuramı", İstanbul: Küre Yayınları, 2011
- Aydın, Yılmaz, "Türkiye'nin Avrupa ile Müzik İlişkileri Işığında Türk Beşleri", Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2003.
- Batraktalkatal, Ertuğrul, Kişisel Görüşme, Ankara, 2012.
- Demir, Ö., Acar M., *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, (Ankara: Vadi Yayınları, 2002):248.
- Işıközlü, Çetin, Kişisel Görüşme, Ankara, 2011.
- Tahirgil, Şükrü, "Orta Öğretim Okullarının Diskotek Meselesi ve Hal Çareleri", Müzik Görüşleri Dergisi, Ankara: Doğu Matbaası, 1952
- Tebiş, C., Kahraman, B., "Halil Bedi [Yönetken]'den Seçme Müzik Makaleleri", Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları, 2012
- Sun, Muammer, Kişisel Görüşme, Ankara, 2011.
- Tura, Yaçın, "Türk Musikisinin Meseleleri", İstanbul: Pan Yayıncılık, 1988.

